

PRIEIGŲ PRIE INTERNETO SVETAINIŲ BLOKAVIMAS KAIP AUTORIŲ TEISIŲ GYNYBOS BŪDAS

Monika Urbavičiūtė, Laimonas Petreikis

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto

3-io kurso studentai

Saulėtekio al. 9, LT-10222 Vilnius

El. Paštas: monika.ubaviciute@tf.stud.vu.lt; laimonas.petreikis@tf.stud.vu.lt

Darbo vadovas prof. dr. (HP) Vytautas Mizaras, LL.M.

El. Paštas vytautas.mizaras@tf.vu.lt

Įvadas

Nagrinėjamos temos aktualumas. XXI a. ne be pagrindo vadinamas technologijų ir inovacijų amžiumi. Didžiuliai informacijos šaltiniai persikėlė į internetinę erdvę, tarp jų ir autorių teisių saugomi kūriniai ir kiti objektai. Kartu su plačiomis galimybėmis autoriams disponuoti savo intelektine nuosavybe atsirado ir plačios galimybės ją nelegaliai įsigyti, kopijuoti, perparduoti ar kitaip platinti. Ne išimtis ir Lietuva, kuri savo piratavimo mastais yra viena pirmaujančių Europos valstybių. Susidūrus su šia problema, valstybei kyla pareiga užtikrinti autorių teisių apsaugą ir gynimą. Lietuva nuo 2006 m. Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme (toliau ATGTĮ)¹ įtvirtino priegigos prie interneto svetainių blokavimą kaip vieną iš pažeistų autorių teisių gynimo būdų, kuris ir bus nagrinėjamas plačiau šiame straipsnyje.

2019 m. balandžio mėn. įsigaliojus naujai minėto įstatymo redakcijai, buvo praplėstas subjektų ratas, galintis taikyti įpareigojimus interneto priegigos paslaugų teikėjams (tarpininkams), o taip pat numatyta ne tik teisminė, bet iš esmės ir neteisminė priegigos prie interneto panaikinimo (blokavimo) procedūra.

Pakeitus draudimų ir kitokių ribojimų, taikomų interneto paslaugas teikiantiems subjektams, reguliavimą, kyla daug klausimų. Kaip antai, svarbu aiškintis, ar priegigos prie interneto svetainių blokavimas, apskritai, yra veiksmingas ir efektyvus tiek tų, kurie nelegaliai skleidžia (skelbia) autorių teisės saugomą turinį, tiek tų, kurie juo nelegaliai naudojami, atžvilgiu? Dar daugiau, galime kelti klausimą, ar interneto priegigos paslaugų

¹ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (toliau ATGTĮ). *Valstybės žinios*, 1999-06-09, nr. 50-1598.

teikėjų įpareigojimas blokuoti tokias svetaines ne teismo, bet viešojo administravimo subjekto nurodymu (turint omeny, kad teismo sankcija yra labiau formalus procesinis veiksmas, nei kad priimamas nagrinėjamas klausimas iš esmės), yra derantis su tam tikromis konstitucinėmis teisėmis. Ypač turint omenyje, kad iš esmės tapataus pobūdžio mechanizmas – nurodymai blokuoti prieigas prie interneto svetainių – buvo numatyti ir visoje eilėje kitų Lietuvos Respublikos įstatymų, apie ką šiame straipsnyje taip pat bus paminėta.

Pažymėtina, kad toks autorių teisių gynimo būdas yra numatytas ir kitų valstybių praktikoje, tačiau skiriasi jo taikymo ir įgyvendinimo tvarka bei sąlygos. Todėl taip pat gali būti keliamas klausimas – ar Lietuvos pasirinktas būdas laikytinas pažangiu ir sek-tinu pavyzdžiu. Šie ir kiti klausimai, pabrėžiantys temos aktualumą ir bus nagrinėjami toliau.

Tyrimo tikslas – ištirti prieigų prie interneto svetainių blokavimą, kaip autorių teisių gynimo būdą ir įvertinti šio reguliavimo mechanizmo efektyvumą teisių gynimo prasme.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) atskleisti reguliavimo mechanizmo atsiradimą ir taikymą Lietuvos teisės sistemoje;
- 2) išnagrinėti prieigos prie interneto svetainių blokavimo įgyvendinimą technine ir praktine prasme;
- 3) palyginti Lietuvos pasirinktą autorių teisių gynimo būdą su kitų Europos valstybių (Prancūzija ir Italija) praktika;
- 4) įvertinti pasirinkto reguliavimo mechanizmo efektyvumą;
- 5) įvertinti viešojo administravimo subjekto ir teismo vaidmens svarbą ir tarpusavio santykį autorių teisių gynime;
- 6) išanalizuoti prieigos prie interneto svetainių blokavimą žmogaus apsaugos kontekste;
- 7) įvertinti, ar tokio reguliavimo mechanizmo perkėlimas į kitas teisinio reguliavimo sritis yra pažangus, ar ydingas.

Tyrimo objektas. Darbe atskleidžiamas prieigos prie interneto svetainių blokavimas kaip autorių teisių gynimo būdas, jo reglamentavimas Lietuvos teisės sistemoje. Analizuojama: a) teisinio reguliavimo mechanizmo efektyvumas; b) efektyvumas kitose teisinėse srityse; c) viešojo administravimo subjekto ir teismo tarpusavio santykis, taikant įpareigojimus tarpininkams; d) žmogaus teisių apsauga įgyvendinant prieigos prie interneto svetainių blokavimą. Didžiausias dėmesys yra skiriamas teisinio reguliavimo mechanizmo efektyvumui, iš kurio išplaukia kitas probleminis klausimas: efektyvumas kitose teisinėse srityse.

Tyrimo metodai. Rengiantį šį straipsnį, naudojami lyginamasis, loginis, sisteminis ir teleologinis tyrimo metodai:

- 1) lyginamasis metodas bus naudojamas palyginti Lietuvos ir kitų Europos valstybių (Italijos, Prancūzijos) reguliavimo mechanizmo ypatumus, norint patikrinti kokie įpareigojimai taikomi tarpininkams, ginant pažeistas autorių teises ir ar jų pasirinktas reguliavimo mechanizmas yra efektyvesnis. Šis tyrimo metodas padės atskleisti skirtumus bei nustatyti analizuojamų Europos valstybių pasirinktą skirtingų priegios prie interneto svetainių sąlygų veiksmingumą;
- 2) vadovaujantis loginiu metodu bus aiškinamas teisės aktų normų turinys. Taip pat šio metodo pagalba bus rengiamas apibendrinimas bei siekiant atsakyti į probleminius klausimus;
- 3) sisteminio metodo pagalba bus siekiama atskleisti Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme įtvirtintą reguliavimą ir jo tarpusavio santykį su kitais įstatymais ir poįstatyminiais aktais. Šis metodas taip padės nustatyti reguliavimo mechanizmo išplitimą ir sąsają su kitomis teisinėmis sritimis;
- 4) teleologinis metodas padės atskleisti įstatymo leidėjo tikslą ir uždavinius praplečiant subjektų ratą, galinčių taikyti įpareigojimus dėl priegios prie interneto svetainių blokavimo.

Darbo originalumas. Šios temos originalumas atsispindi tuo, kad nėra pakankamai teisės mokslinių straipsnių, kurie analizuotų šį Lietuvos pasirinktą teisinio reguliavimo mechanizmą ir jo efektyvumą tiek technine, tiek praktine prasme. Taip pat darbas yra originalus tuo aspektu, kad neseniai praplėstas subjektų ratas, taikantis įpareigojimus, todėl šia tema taip pat nėra pakankamai išvystyta teisinė doktrina.

Pagrindiniai šaltiniai. Šiame darbe plačiai nagrinėjamas Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 78 straipsnis, taip pat su šiuo straipsniu susijusi teismų praktika („Linkomanijos byla“, „Telekabel byla“). Vertinant priegios prie interneto svetainės blokavimo efektyvumą yra remiamasi Lietuvos radijo ir televizijos komisijos sprendimais. Lyginant teisinio reguliavimo mechanizmą kitose teisinėse srityse yra remiamasi Azartinių lošimų įstatymu, Alkoholio kontrolės įstatymu, Produktų saugos įstatymu.

1. Interneto svetainių blokavimas kaip autorių teisių gynybos būdas

Prieš keliant probleminius klausimus dėl interneto svetainių blokavimo reguliavimo mechanizmo kaip vieno iš autorių teisių gynybos būdų, reikėtų išanalizuoti tokio gynybos būdo įtvirtinimą Lietuvos teisės sistemoje ir įsigilinti į nagrinėjamą reguliavimo mechanizmą bei palyginti su kitomis Europos Sąjungos (toliau ES) šalių šioje srityje taikomais teisių gynimo būdais dėl autorių teisių pažeidimų.

1.1. Interneto svetainių blokavimo kaip autorių teisių gynbos būdo atsiradimo prielaidos Lietuvos teisinėje sistemoje

ATGTĮ 78 straipsnis galioja jau ne pirmus metus, tačiau tokiam autorių teisių gynbos būdai, kaip prieigos prie interneto svetainės blokavimas, susiformuoti įtakos turėjo konkrečios tarptautinės sutartys ir Europos Sąjungos direktyvos.

1994 m. Vyriausybė nutarimu² prisijungė prie 1886 m. Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos. Berno Konvencijos 5 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta nuostata, kad apsaugos ir teisinės gynbos būdus reguliuoja tik tos šalies, kurioje tokios apsaugos reikalaujama, įstatymai.³ Tai reiškia, kad pagal Berno konvencijos valstybių dalyvių vidaus įstatymus taikomi autorių teisių gynimo būdai neturi būti vienodi, ir kiekviena valstybė turi kompetenciją numatyti jos viduje taikomus autorių teisės gynbos būdus.

Kita aktuali tarptautinė sutartis yra Sutartis dėl intelektualinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (toliau TRIPS sutartis), kuri yra Pasaulio prekybos organizacijos dėl Bendrojo muitų ir prekybos tarifų susitarimo (GATT) sudėtinė dalis. Viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl ši tarptautinė sutartis yra svarbi ATGTĮ 78 straipsnio prasme, yra tokia, kadangi valstybės narės yra skatinamos savo viduje sukurti teisių gynimo mechanizmą, kuris padėtų veiksmingai užkirsti kelią intelektualinės nuosavybės teisės pažeidimams.⁴ Tačiau ar toks teisių gynimo mechanizmo sukūrimas Lietuvoje yra veiksmingas – bus nagrinėjamas toliau kaip probleminis klausimas.

Pasaulio intelektualinės nuosavybės organizacijos (PINO) Autorių teisės sutarties 12 straipsnio 1 dalis numato, kad šalys pačios pasirenka tinkamas ir veiksmingas teises priemones, prieš tuos asmenis, kurie be leidimo platina, transliuoja ar viešai skelbia kūrinius ar jų kopijas, tam neturėdami teisės.⁵ Vadinasi, ši PINO autorių teisių sutarties dalis atitinka Berno Konvencijos 5 straipsnio 2 dalį ta prasme, kad tai yra valstybių kompetencija pasirinkti teisių gynimo priemones. Taip pat, vis labiau plintant autorių teisių saugomų kūrinių skaitmenizacijai, sutarties šalys yra įpareigojamos imtis veiksmingų techninių apsaugos priemonių sukūrimo.

Europos Sąjungos direktyvos Lietuvai buvo aktualios dar iki įstojimo į ES, nes Lietuva vienodino ir derino savo nacionalinę teisę, siekdama tapti ES valstybe nare. Dėl šios

² Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „dėl prisijungimo prie 1886 metų Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos“. *Valstybės žinios*, 1994-08-05, nr. 60-1198.

³ Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos. *Valstybės žinios*, 1995-05-16, nr. 40-988.

⁴ MIZARAS, Vytautas. Autoriaus teisių ir gretutinių teisių gynimo reglamentavimas tarptautinėse sutartyse ir Europos sąjungos teisės aktuose. *Teisė*, 2002, t. 44, p. 89.

⁵ Pasaulinės intelektualinės nuosavybės organizacijos Autorių teisių sutartis. *OL 2000 m. specialusis leidimas*, 11 skyrius, 33 tomas, p. 210-216.

priežasties jau 2003 m. ATGTĮ redakcijos⁶ 77 straipsnio 3 dalyje buvo numatyta galimybė kreiptis į teismą ir prašyti jį įpareigoti taikyti interneto tarpininkui draudimus.

Su nagrinėjamu klausimu susijusios trys ES direktyvos.

Viena iš aktualesnių ir pirmesnių direktyvų nagrinėjamam autorių teisių gynimo būdui yra 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos Direktyva).⁷ Ši Direktyva įtvirtina tarpininkų atsakomybės klausimus, todėl nagrinėjamam skyriui yra neaktuali ir plačiau bus aptarta 1.3. skyriuje.

Kitoje 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo, konkrečiau 8 straipsnio 3 dalyje yra numatytas valstybės narės teismo įpareigojimas taikyti draudimus tarpininkams, kurių paslaugomis tretieji asmenys naudojami autorių teisėms pažeisti.⁸ Šia direktyva tarpininkas, t.y., internetinės paslaugos teikėjas yra įtraukiamas kaip trečia šalis, kuri skaitmeninėje erdvėje sprendžia autorių ir vartotojų interesų konfliktus, esant autorių teisės pažeidimams. Taip pat, svarbu paminėti kokio tipo draudimai taikomi tarpininkams yra valstybės narės kompetencija.

Trečioji su nagrinėjamu klausimu susijusi direktyva – yra 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektualinės nuosavybės teisių gynimo⁹. Didesnę galią įgija kolektyvinio administravimo organizacijos, kurioms šia direktyva suteikta teisė kreiptis į teismą prašant taikyti draudimus tarpininkams, kurių paslaugomis tretieji asmenys naudojami autorių teisėms ar gretutinėms teisėms pažeisti.¹⁰ Taip pat numatoma teisė taikyti pakartotinį draudimą, tačiau ši teisė negali pažeisti direktyvos 2001/29/EB 8 straipsnio 3 dalies, kuri jau buvo paminėta aukščiau.¹¹

Kaip matome iš ES direktyvų nuostatų, nors ir yra siekiama derinti teisių apsaugos lygį valstybėse narėse ir suderinti teisės sistemas, tačiau vis tiek yra paliekama teisė valstybei narei pasirinkti kokius draudimus taikyti tarpininkams. Kitaip tariant, aptartosios nuostatos dėl konkrečių teisių gynimo priemonių yra dispozityvaus pobūdžio.

⁶ ATGTĮ su pakeitimais ir papildymais. *Valstybės žinios*, 1999-06-09, nr. 50-1598, suvestinė redakcija nuo 2003-03-05, str. 77.

⁷ 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos Direktyva). *OL 2000 m. specialusis leidimas*, 13 skyrius, 25 tomas, p. 399-414.

⁸ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo. *OL 2001 m. specialusis leidimas*, 17 skyrius, 1 tomas, p. 230-239.

⁹ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektualinės nuosavybės teisių gynimo (tekstas svarbus EEE). *OL 2004 m. specialusis leidimas*, 17 skyrius, 2 tomas, p. 32-39.

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje *EVP International v. Kino industrijos asociacija*, Nr. 3K-3-85-378/2016.

Apibendrinant, galima daryti išvadą, kad skaitmenizuojant informaciją ir nesant pakankamos apsaugos išaugo piratavimo lygis. Dėl šios priežasties buvo reaguojama ne tik Europos Sąjungos mastu, bet ir tarptautiniu lygiu. Buvo reikalinga įtvirtinti ne tik naujas, bet ir veiksmingas apsaugos priemonės. Būtent interneto paslaugų teikėjai gali kontroliuoti skaitmenizuotą informaciją. Todėl tarpininkai ir tapo atspirties tašku, kurie įtraukiami į internetinius konfliktus tarp autorių ar jų teisėtų atstovų ir interneto vartotojų esant autorių teisės pažeidimams, internetinėje aplinkoje. Konkrečius teismo skiriamus draudimus ir įpareigojimus tarpininkui nustato kiekviena valstybė savo vidaus teisėje.

Lietuva pasirinko informacijos perdavimo sustabdymą, jeigu techniškai įmanoma – informacijos pašalinimą ir priegios prie interneto svetainės blokavimą kaip įpareigojimus tarpininkui. Pastarasis autorių teisių gynybės būdas ir bus nagrinėjamas plačiau.

1.2. Interneto svetainių blokavimo reglamentavimas ir reguliavimas Lietuvos teisės sistemoje

Interneto svetainių blokavimas, kaip autorių teisių gynybės būdas Lietuvos teisės sistemoje įtvirtintas nuo 2003 metų. Siekiant įgyvendinti anksčiau minėtose tarptautinėse sutartyse nustatytas gaires ir Europos Sąjungos direktyvose įtvirtintas nuostatas, Lietuvos Respublikos Seimas 2006 metais priėmė Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 2, 4, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 22, 38, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 51, 53, 54, 56, 57, 61, 65, 72 straipsnių, VI skyriaus ir priedo pakeitimo ir papildymo įstatymą.¹² Minėto ATGTĮ pakeitimo įstatymo redakcijoje su nagrinėjama tema svarbiausias buvo 78 straipsnis, kurio normos, lyginant su prieš tai galiojusiomis normomis, buvo pakeistos iš esmės. Būtent įstatymo 78 straipsnyje buvo įtvirtintas interneto svetainių blokavimo mechanizmas.

Buvo numatyta, kad autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių subjektai - gindami savo teises, gali kreiptis į teismą ir reikalauti, kad teismas uždraustų tarpininkams (elektroninių ryšių tinklais paslaugų teikėjams) teikti elektroninių ryšių tinklais paslaugas tretiesiems asmenims, kurie naudodamiesi tomis paslaugomis ir pažeidžia minėtų subjektų autorines, gretutines ar *sui generis* teises. Draudimai teikti elektroninių ryšių paslaugas tretiesiems minėtame ATGTĮ 78 straipsnyje numatyti trejopi: informacijos, kuri pažeidžia minėtų subjektų teises perdavimo sustabdymas, jos panaikinimas arba priegios prie tokios informacijos panaikinimas. Būtent pastarasis draudimas ir reiškia interneto svetainių, kuriose skelbiama informacija pažeidžia autorių teises, blokavimą. Toks šio autorių teisių gynimo būdo reguliavimas išliko nepakitęs Lietuvos

¹² priėmė Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 2, 4, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 22, 38, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 51, 53, 54, 56, 57, 61, 65, 72 straipsnių, VI skyriaus ir priedo pakeitimo ir papildymo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2006-10-31, Nr. 116-4400

teisės sistemoje iki 2019 m. Kaip minėtas reguliavimas veikė ir kiek buvo veiksmingas autorių teisių gynimo srityje nagrinėsime kitose šio mokslinio darbo dalyse.

2019 metais Lietuvos Respublikos Seimas priėmęs ATGTĮ pakeitimą įstatymą vėl esmingai palietė ir pakeitė autorių teisių gynimą ir jo reguliavimą. Minėto įstatymo 78 straipsnyje prie autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių subjektų atsiranda kolektyvinio administravimo organizacijos, kurios be atskiro kolektyviai administruojamų subjektų įgaliojimo savarankiškai gali ginti minėtų subjektų teises, kreipdamosios į viešojo administravimo subjektus. Šiuo metu Lietuvoje yra kelios pagrindinės kolektyvinio administravimo organizacijos: Lietuvos autorių teisių kolektyvinio administravimo asociacija (toliau LATGA), Lietuvos gretutinių teisių asociacija (AGATA) ir t. t. Šių kolektyvinio administravimo asociacijų pagrindiniai veiklos principai ir jų veikimo sąlygos yra išsamiai nurodytos ATGTĮ V skirsnyje¹³

Kartu su kolektyvinio administravimo organizacijos įtraukimu į interneto svetainių blokavimo mechanizmą, buvo praplėstas ir subjektų ratas, taikantis įpareigojimus tarpininkams dėl elektroninių ryšių tinklais paslaugos prieigos tretiesiems asmenims. Minėto įstatymo 78 straipsnyje įtraukta Lietuvos radijo ir televizijos komisija (toliau LRTK), kaip subjektas, turintis teisę duoti privalomus nurodymus tarpininkams. Lietuvos radijo ir televizijos komisijos veikla apibrėžta LR visuomenės informavimo įstatymo 47 straipsnyje, kurio pirmoje dalyje nurodyta jog komisijos pagrindinis tikslas – radijo ir televizijos programų transliuotojų veiklos priežiūra ir reguliavimas.¹⁴ LRTK yra kolegialus organas, kuris yra nepriklausomas ir atskaitingas tik LR Seimui. Minėta komisija tapo pagrindiniu subjektu, kuris svarsto kolektyvinio administravimo organų ir kitų subjektų prašymus, bei sprendžia dėl tam tikrų interneto svetainių prieigų blokavimo. Perleidus minėtas autorių teisių internetinėje erdvėje gynimo funkcijas, pakito ir teismo vaidmuo. LRTK *de facto* tapo „pirmąja instancija“, nagrinėjančia tokio pobūdžio autorių teisių pažeidimus ir priimančia įpareigojančius sprendimus. Pažymėtina, kad komisijos sprendimams reikalinga teismo sankcija. Taip pat, LRTK sprendimai skundžiami apygardų administraciniais teismams. Plačiau apie LRTK ir teismo tarpusavio santykį bus nagrinėjama toliau.

1.3. Interneto svetainių blokavimo techninė ir praktinė pusė

Internetinių paslaugų teikėjas pagal ATGTĮ 78 straipsnio 2 dalį yra apibūdintas kaip fizinis ar juridinis asmuo, įskaitant Lietuvos Respublikoje įregistruotus užsienio juridinio asmens filialus ar atstovybes, kurie teikia interneto prieigos paslaugas.¹⁵ Šis

¹³ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (toliau ATGTĮ). *Valstybės žinios*, 1999-06-09, nr. 50-1598, suvestinė redakcija nuo 2019-07-01, str. 78.

¹⁴ Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 1-1418.

¹⁵ ATGTĮ su pakeitimais ir papildymais. *Valstybės žinios*, 1999-06-09, nr. 50-1598, suvestinė redakcija nuo 2019-07-01, str. 78.

subjektas yra tarpininkas ATGTĮ 78 straipsnio 2 dalies prasme. Paslaugų teikėjas atlieka tarpininkavimo funkciją tarp intelektinės nuosavybės teisių turėtojų ir tarp teisių pažeidėjų, kurie viešai paskelbia neteisėtai įgytą informaciją. Pagal Lietuvos nacionalinę teisę, įgyvendindamas tarpininkavimo funkciją, tarpininkas gali būti įpareigotas: sustabdyti informacijos perdavimą; jeigu techniškai įmanoma – pašalinti informaciją; panaikinti prieigą prie teisės pažeidžiančios informacijos.¹⁶ Vienas iš tarpininkų rinkos dalyvių įvardino, kad bendra pasaulinė tendencija – operatorius yra sujungimo paslaugų teikėjas ir neturėtų kištis ar kontroliuoti paslaugos gavėjo veiksmų. Tačiau, nepaisant tendencijos, tokios funkcijos priskirtos tarpininkams yra dėl to, kad plintant internetinės erdvės turiniui, vis sunkiau yra identifikuoti tikruosius internetinės svetainės valdytojus, pažeidžiančius autorių teises, gretutines teises ir *sui generes* teises. Tarpininkas gali užtikrinti greitą intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų pašalinimą ir prevenciją.¹⁷ Nesiėmus techninių priemonių užkirsti intelektinės nuosavybės pažeidimų, interneto prieigos paslaugų teikėjui yra nustatoma antrinė atsakomybė. Tai reiškia, kad tarpininkas atsako ne dėl to, kad internetiniame puslapyje yra patalpinta neteisėta informacija, o dėl to, kad gavęs įpareigojimą iš teismo ar LRTK techniškai neįgyvendina, tai yra, nepašalina prieigos prie puslapio. Kad interneto paslaugos teikėjui nekiltų atsakomybė, jis taip pat pagal 2000/31/EB 12 straipsnį turi neinicijuoti perdavimo; neparinkti perduodamos informacijos gavėjo; neparinkti ir nepakeisti perduodamos informacijos.¹⁸ Elektroninės komercijos direktyvos 12 straipsnio 2 dalyje yra nurodyta, kad perdavimo ir prieigos veiksmai aprėpia automatinį, tarpinį ar trumpalaikį perduodamos informacijos saugojimą, jei tai daroma tik siekiant atlikti perdavimą ryšių tinklu.¹⁹ Pavyzdžiui, interneto vartotojas suveda tam tikrą adresą į „Google“ paiešką. Interneto prieigos paslaugų teikėjas išsaugo techniškai suformuluotą paiešką iki kol gaus atsakymą iš „Google“ sistemos. Gautą atsakymą tarpininkas perduoda paslaugos gavėjui. Tai ir reiškia, kad aprašyto proceso metu tarpininkas negali pažeisti direktyvos 2000/31/EB 12 straipsnio 1 dalies. Elektroninės komercijos direktyvos nuostatos dėl tarpininkų atsakomybės ribojimo įgyvendintos Informacinės visuomenės paslaugų įstatymo 12–14 straipsniuose.²⁰ Bet kuriuo atveju interneto prieigos paslaugų teikėjas neturi bendros pareigos stebėti informaciją, kuri yra perduodama ir saugoma, nei

¹⁶ *Ibid.*

¹⁷ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019 m. sausio 15 d. *Nutartis civilinėje byloje Bitė Lietuva, „Splus“, „Lietuvos radijo ir televizijos centras“, „Baltikum TV“, „Init“, Penkių kontinentų komunikacijos centras, Cgates, AB Telia Lietuva v. Asociacija LATGA*, Nr. E2A-26-823/2019.

¹⁸ 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos Direktyva). *OL 2000 m. specialusis leidimas*, 13 skyrius, 25 tomas, p. 399-414.

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ Lietuvos Respubliko informacinės visuomenės paslaugų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2006-06-10, Nr. 65-2380, suvestinė redakcija nuo 2020-01-17.

domėtis faktais ar aplinkybėmis, rodančiomis nelegalią veiklą.²¹ Tarpininkas turi būti neutralus. Vadinasi, interneto prieigos paslaugų teikėjas yra tarpininkas, kuris nepadaro intelektinės nuosavybės teisės pažeidimo, tačiau atsakingų institucijų įpareigotas privalo pašalinti neteisėtą informaciją, to neįvykdžius jam kyla atsakomybė, taip pat ir tuo pagrindu, kai yra pažeidžiama informacijos perdavimo paslauga.

Siekiant suvokti pasirinkto autorių teisių gynimo būdo veiksmingumą yra aktualu išanalizuoti interneto svetainės blokavimo techninę pusę. Kaip jau anksčiau buvo minėta, internetinių prieigų paslaugų teikėjai yra įpareigoti teismo arba LRTK sustabdyti informacijos perdavimą, jeigu techniškai įmanoma – pašalinti informaciją, o jei ne – panaikinti prieigą prie neteisėtos informacijos. Tokią pareigą tarpininkai įgija, kai tretieji asmenys, neteisėtai viešai paskelbią informaciją, kuri pažeidžia intelektinės nuosavybės teises. Kitaip sakant, padaro tokį kūrinį viešai prieinamu interneto paslaugos gavėjams.²² Pagal ATGTĮ 78 straipsnio 1 dalį²³ teismas gali įpareigoti operatorių atlikti bet kurį iš nurodytų veiksmų:

- a) Sustabdo informacijos perdavimą. Šiuo atveju turi būti nurodomas sąrašas stabdytinos informacijos. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimo *Telekabel* byloje 32 paragrafe pažymėta, kad suteikdamas prieigą prie tinklo, tarpininkas sudaro galimybes atlikti intelektinės nuosavybės teisės pažeidimą.²⁴ Todėl šiuo atveju interneto prieigos paslaugų teikėjas sustabdo prieigą prie informacijos teisės pažeidėjui.
- b) Jei techniškai įmanoma – pašalinti informaciją iš internetinio puslapio. Tai tie atvejai, kai didesnę dalis yra teisėta ir neteisėta gali būti reklama ar tik vienas kūrinys. Šiuo atveju tarpininkas yra įpareigotas imtis „notice and takedown“ procedūros. Šią procedūrą reglamentuoja Vyriausybės nutarimas „Dėl galimybės pasiekti neteisėtu būdu įgytą, sukurtą, pakeistą ar naudojamą informaciją panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.²⁵ Į tarpininkus gali kreiptis intelektinės nuosavybės teisių turėtojai, pavieniai asmenys ar kompetetinga institucija. Ši priemonė dažniausiai taikoma, kai galima nustatyti trečiąjį asmenį, pažeidžiantį autorių teises, tai yra, kreipiamasi tiesiogiai į jį, reikalaujant pašalinti neteisėtą informaciją. Negavus atsakymo – tarpininkas turi pašalinti neteisėtą informaciją savo iniciatyva.

²¹ 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos Direktyva). OL 2000 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 25 tomas, p. 399-414.

²² ATGTĮ su pakeitimais ir papildymais. *Valstybės žinios*, 1999-06-09, nr. 50-1598, suvestinė redakcija nuo 2019-07-01, str. 78.

²³ *Ibid.*

²⁴ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2014 m. kovo 27 d. sprendimas *Telekabel C-314/12*, EU:C:2014:192.

²⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „dėl galimybės pasiekti neteisėtu būdu įgytą, sukurtą, pakeistą ar naudojamą informaciją panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2007-09-01, nr. 94-3784.

- c) Prieigos prie neteisėtos informacijos panaikinimas. Ši autorių teisių gynimo priemonė ir yra nagrinėjama šiame darbe. Ši įpareigojimą tarpininkams gali taikyti tiek teismas, tiek LR TK. Šiuo atveju pagal ATGTĮ 78 straipsnio 3 dalį yra blokuojamas interneto domeno vardas (DNS).²⁶ DNS yra IP adresas, kuris vietoje skaičių kombinacijos yra išreikštas tam tikru interneto svetainės pavadinimu, pvz., www.filmai.in. Blokuojant prieigą ir yra užblokuojamas interneto svetainės pavadinimas, tačiau interneto svetainės turinys išlieka. Ši priemonė yra taikoma, kai nėra galimybės preciziškai blokuoti: pritaikyti neteisėtos informacijos pašalinimą, nes nėra galimybės nustatyti tikrojo interneto svetainės valdytojo. Toks reguliavimo mechanizmas yra primityvus ir lengvai apeinamas tiek vartotojų, tiek trečiųjų asmenų, pažeidžiančių intelektinės nuosavybės teises. Iš vartotojų pusės galima apeiti dviem būdais: a) pakeičiant DNS – pakeičiant interneto prieigos paslaugų teikėjo suteiktą automatinį DNS į vartotojo sugalvotą DNS. Šiuo atveju efektyvumas yra mažas, nes pakeitus vieną kartą DNS, visi namų interneto vartotojai yra atblokuojami. b) pakeičiant virtualų privatų tinklą (VPN). Keičiant VPN yra laikinai „pasiskolinamas“ IP adresas. Tai dažniausiai yra užsienio valstybių IP adresai, kuriuose nėra Lietuvos interneto prieigos paslaugų teikėjų ir todėl tose valstybėse nėra užblokuotas DNS. Tretieji asmenys, pažeidžiantys autorių teises, taip pat gali apeiti nurodytą reguliavimo mechanizmą, pakeisdami DNS galūnę, pvz., vietoje www.filmai.in, vartojant www.filmai.out. Šiuo atveju nurodytas reguliavimo mechanizmas nebeatpažįsta svetainės ir jos neblokuoja internetinių paslaugų gavėjui. Svetainė su nauju DNS veikia kaip nauja, nors turi visą tą patį turinį (kadangi blokuojamas DNS, o ne pats svetainės turinys). Kadangi tarpininkai neturi prieigos prižiūrėti interneto svetainėse talpinamo turinio, minėta procedūra turi būti taikoma iš naujo.²⁷

Kyla klausimas ar toks reguliavimo mechanizmas yra veiksmingas? Lietuvos apeliacinis teismas „Linkomanijos“ byloje pabrėžia, kad intelektinės nuosavybės apsauga neprivalo būti užtikrinama absoliučiai.²⁸ Teismas laikosi tokios pozicijos, nes neįmanoma techniškai nutraukti visus autorių teisės pažeidimus, kadangi atsiranda internetinių paslaugų naudotojų, kurie sugeba apeiti tokius ribojimus. Dėl šios priežasties ESTT Telekomunikacijų byloje ir yra nustatytas „pakankamo efektyvumo“ standartas, kuris reiškia, kad

²⁶ ATGTĮ su pakeitimais ir papildymais. *Valstybės žinios*, 1999-06-09, nr. 50-1598, suvestinė redakcija nuo 2019-07-01, str. 78.

²⁷ IVANAUSKIENĖ, Edita. *Autorių teisių ir gretutinių teisių gynimo priemonių taikymo tyrimo ataskaita*. Parengta Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos užsakymu. 2015 m., p. 34.

²⁸ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019 m. sausio 15 d. Nutartis civilinėje byloje *Bitė Lietuva, „Splus“, „Lietuvos radijo ir televizijos centras“, „Baltikum TV“, „Init“, Penkių kontinentų komunikacijos centras, Cgates, AB Telia Lietuva v. Asociacija LATGA*, Nr. E2A-26-823/2019.

absolūtus efektyvumas yra neįmanomas.²⁹ Lietuvos apeliacinis teismas pabrėžė, kad pasirinktas pažeistos intelektualinės nuosavybės gynimo būdas atitiktų veiksmingumo reikalavimus, turi būti ne tik nutraukiami teisės pažeidimai ar apsunkinama galimybė juos daryti, bet ir atgrasoma nuo tolimesnių tokių pažeidimų darymo.³⁰ Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (toliau LAT) pritarė Apeliacinio teismo išdėstytiems motyvams ir LAT teisėjų kolegija pabrėžia, kad vien galimybių apeiti prieigos prie interneto svetainės blokavimo priemonę egzistavimas savaime nesudaro pagrindo pripažinti, jog toks autorių teisių gynimo būdas yra netinkamas veiksmingumo aspektu.³¹ Aukščiau išdėstyta pozicija yra teismo, kuris pripažįsta, kad toks reguliavimo mechanizmas yra veiksmingas. Tačiau žvelgiant iš ne teismo perspektyvos, interneto svetainių blokavimo veiksmingumas ir efektyvumas bus nagrinėjamas kaip problemiškas klausimas 3.1. skyriuje.

Tarpininkai gali būti įpareigojami dviejų subjektų taikyti interneto svetainės blokavimo procedūrą.

Pirmasis subjektas yra teismas, į kurį kreipiasi intelektualinės nuosavybės teisių turėtojai su reikalavimu įpareigoti internetinės prieigos paslaugų teikėją blokuoti internetinę svetainę, kurioje yra talpinamas turinys, pažeidžiantis autorių teises.

Teismas „Linkomanijos“ byloje suformulavo tokias svarbias pozicijas:

- pirma, teismas taip pat visais atvejais turi nustatyti ar ieškovai yra autoriai (autorystė preziumuojama) ar autorių teisių turėtojai;
- antra, nepriklausomai nuo to, kad autorių teisių turėtojas turi teisinę apsaugą tik į kelis objektus viso puslapijo turinio mastu, internetinės svetainės nepadaro teisėtos bei nėra draudžiama taikyti blokavimą, vien dėl to, kad nesikreipė likę autorių teisių turėtojai, kurių teises pažeidžia internetinė svetainė³²;
- trečia, nustatęs šias dvi sąlygas, prieš skirdamas šį autoriaus teisių gynimo būdą teismas turi atsižvelgti ir į proporcingumo principo reikalavimus. Interneto svetainių blokavimo byloje konkuruoja intelektualinės nuosavybės teisė (Chartijos 17 straipsnio 2 dalis), interneto paslaugų teikėjų teisė užsiimti verslu (Chartijos 16 straipsnis) ir interneto naudotojų teisė gauti informaciją (Chartijos 11 straipsnis), todėl remiantis proporcingumo principu siekiama atrasti teisingą pusiausvyrą tarp šių teisių ir įvertinti atitinkamos teisės ribojimo būtinumą kitoms teisėms ir laisvėms apsaugoti.³³ Proporcionalumo principas apima tris elementus: a) taikoma priemonė turi būti nutraukiamas autorių teisių pažeidimas bei turi būti pakankamai veiksminga (turi sumažėti pirataujančių skaičius); b) priemo-

²⁹ *Ibid.*

³⁰ *Ibid.*

³¹ LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019 m. liepos 4 d. Nutartis civilinėje byloje *Bitė Lietuva, „Splus“, „Lietuvos radijo ir televizijos centras“, „Baltikum TV“, „Init“, Penkių kontinentų komunikacijos centras, Cgates, AB Telia Lietuva v. Asociacija LATGA*, Nr. E3K-3-236-969/2019.

³² *Ibid.*

³³ *Ibid.*

nės būtinumą, tai yra, ar nėra mažiau ribojančių priemonių kuriomis gali būti pasiektas tas pats rezultatas; c) neproporcingai neapriboti interneto paslaugų teikėjų teisės užsiimti verslu ir interneto naudotojų teisės gauti informaciją.³⁴

Teismas, tik įvertinęs visus šiuos kriterijus turi teisę pagal savo kompetenciją įpareigoti tarpininką blokuoti interneto svetainės prieigą.

Antrasis subjektas yra LRTK. Kaip jau minėta anksčiau šiame reguliavimo mechanizme pradėjęs veikti nuo 2019 m. balandžio 1 d. Pirmasis komisijos sprendimas priimtas 2019 m. gegužės 8 d., įpareigojant tarpininkus blokuoti themusicl.com prieigą. Pasirinktas būtent šis subjektas, nes LRTK iki tol priimdavo sprendimus dėl licencijų panaikinimo ar licencijų sąlygų pakeitimo televizijų programoms. Taip pat komisija sprendimus priima kolegialiai. LRTK yra suteikta kompetencija taikyti tarpininkams įpareigojimus pagal ATGTĮ 78 straipsnio 3 dalį. Į komisiją galima kreiptis intelektinės nuosavybės teisių turėtojams išnaudojus neteismines gynybos priemones arba objektyviai pagrindžiant, kad tokios informacijos neturėjo, todėl negalėjo įgyvendinti neteisminės procedūros.

LRTK išskiria dvi neteismines priemones: a) kreiptis į interneto svetainės administratorių, prašant panaikinti neteisėtą turinį; b) kreiptis į interneto svetainės prieigolos paslaugų teikėją.³⁵ Antruoju atveju būtų galima pateikti tokį pavyzdį: autorių teisių turėtojas kreipiasi į „youtube“ platformą, kad panikintų vaizdo įrašą, pažeidžiantį jo kaip autorius teises. Išnaudojus neteisminius autorių teisių gynybos būdus, autorių teisių turėtojai kreipiasi su prašymu į LRTK.

Komisija atlieka interneto svetainės turinio stebėseną pagal tris kriterijus, išskirtus ATGTĮ 78 straipsnio 6 dalyje.

- pirma, ar interneto svetainė sukurta ir naudojama autorių teisių saugomo turinio neteisėtam viešam paskelbimui;
- antra, ar interneto svetainėje vartotojai tiesiogiai (P2P mechanizmas) ar netiesiogiai skatinami neteisėtai viešai skelbti autorių teisių saugomą turinį, jį atsisųsti, atgaminti ar kitaip naudoti;
- trečia, ar viešą interneto prieigą administruojantis asmuo nesiėmė priemonių pagal pateiktą prašymą pašalinti neteisėtai viešai paskelbtą autorių teisių saugomą turinį.³⁶

³⁴ LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019 m. liepos 4 d. Nutartis civilinėje byloje Bitė Lietuva, „Splus“, „Lietuvos radijo ir televizijos centras“, „Baltikum TV“, „Init“, Penkių kontinentų komunikacijos centras, Cgates, AB Telia Lietuva v. Asociacija LATGA, Nr. E3K-3-236-969/2019.

³⁵ Lietuvos radijo ir televizijos komisijos 2019 m. kovo 27 d. sprendimas Nr. KS-14 „Dėl teisių turėtojų prašymų taikyti taikyti privalomus nurodymus interneto prieigos paslaugų teikėjams nagrinėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Prieiga per internetą: <<https://www.rtk.lt/uploads/documents/files/veiklos-sritys/autoriu-teisiu-apsauga-internete/ks-14-2019.pdf>>

³⁶ ATGTĮ su pakeitimais ir papildymais. *Valstybės žinios*, 1999-06-09, nr. 50-1598, suvestinė redakcija nuo 2019-07-01, str. 78.

Nustačius pažeidimą ir priėmus sprendimą, jis turi būti sankcionuojamas Vilniaus apygardos administracinio teismo motyvuota nutartimi. Šiuo reguliavimo mechanizmo atveju yra susiaurinama teisinė dalis ir teismas įgija tik formalų vaidmenį. Tačiau ar tai patenka, apskritai, į teisės sistemoje įprastą teisingumo vykdymą, vykdomą teismų, bus nagrinėjamas vėliau kaip probleminis klausimas.

Taip pat Komisija savo sprendimų 1.8. punktuose nurodo teisėtas interneto svetaines, kuriose yra patalpintas autoriaus kūrinys. Vis dėlto, kaip jau anksčiau buvo minėta priegigos blokavimas gali būti lengvai apeinamas. Kai interneto svetainės administratoriai, pažeidžiantys autorių teises, pakeičia DNS galūnę ir taip apeina ribojimą, procedūra turi būti kartojama iš naujo. Norint užblokuoti interneto svetainę, kuri jau kartą buvo užblokuota, stebėseną atliekama ne tik pagal nurodytus tris kriterijus, bet ir pagal dar papildomus tris: vertinant interneto svetainės vardo tapatumą (pvz., kai yra pakeičiama tik galūnė), vizualinės išraiškos tapatumą bei vartotojų sąsajos tapatumą. Užblokuotų svetainių priegigų sąrašas yra skelbiamas LRTK puslapyje.

2. Kitų valstybių praktika

Autorių teisių pažeidimai internete ne išimtis ir kitose Europos Sąjungos valstybėse. Kiekviena valstybė ES direktyvas įgyvendino savarankiškai pasirinkdama autorių teisių gynimo internetinėje erdvėje modelį. Tam, kad suvokti kiek piratavimo internetinėje erdvėje problema yra opi kitose valstybėse, kokiais teisiniais instrumentais jos su tuo kovoja ir kiek tai efektyvu - tikslinga pristatyti kitų ES valstybių teisės sistemose įtvirtintus autorių teisių internetinėje erdvėje gynimo būdus. Toliau bus nagrinėjamas Italijos Respublikos ir Prancūzijos Respublikos pasirinkti autorių teisių gynimo internetinėje erdvėje mechanizmai.

2.1. Italijos Respublikoje taikomas autorių teisių gynimo internete mechanizmas

Anot Italijos žiniasklaidos, piratavimo lygis šalyje 2019 metais siekė 38 procentus.³⁷ Didžiausią žalą dėl piratavimo patyrė audiovizualinė industrija, kurios autorių sukurti kino filmai, serialai ir televizijos programos yra pagrindinis pirataujančių vartotojų šaltinis. Šalyje 2019 metais nelegaliai svetainėse retransliuojamus sporto renginius žiūrėjo trečdaliu daugiau piliečių nei 2018 m. Taigi, ne tik Lietuva, bet ir tokios valstybės kaip Italija susiduria su plataus masto autorių teisių pažeidimais internetinėje erdvėje. Taigi, kokiais būdais ši valstybė kovoja su piratavimu internete?

Italijos Respublika, kaip ir absoliuti dauguma Europos Sąjungos valstybių (tarp jų

³⁷ PEKIC, Branislav. *Study: Italy sees drop in content piracy*. Rome. 2019. Prieiga per internetą: <<https://advanced-television.com/2019/07/15/study-italy-sees-drop-in-audiovisual-piracy/>>

ir Lietuva) yra Berno Konvencijos dalyvė, taip pat ir viena iš Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutarties dalyvių. Valstybę saisto ir Europos Sąjungos direktyvos, kurios nuostatas Italija, kaip ir Lietuva, privalėjo vienaip ar kitaip įgyvendinti savo nacionalinėje teisėje.

Italijos įstatymų leidėjai pasuko prieigos prie interneto svetainių blokavimo keliu. Italijoje pagrindinis vaidmuo ginant autorių teises priskirtas Ryšių Reguliavimo Tarnybai (toliau AGCOM). Tai nepriklausomas ir autonomiškas viešojo administravimo subjektas, atskaitingas Italijos Respublikos Parlamentui. AGCOM pagrinde vykdo telekomunikacijų, vaizdo, garso ir leidybos sektorių kontrolę bei priežiūrą. Italijos Respublikos įstatymų leidėjai 2017 m. priimdami įstatymą nr. 167 „Dėl nuostatų susijusių su įsipareigojimais, kylančių iš Italijos narystės Europos Sąjungoje, vykdymo“ minėtam viešojo administravimo subjektui suteikė naujus įgaliojimus, kurie tapo pagrindiniais instrumentais kovojant su autorių teisių pažeidimais internete. Naujas reguliavimas AGCOM suteikė įgaliojimus vykdyti interneto svetainių stebėjimo funkciją, siekiant užfiksuoti autorių teisių pažeidimus. Pagal minėta reguliavimą, AGCOM gali imtis dviejų rūšių procedūrų: įprastos procedūros ir „greito susekimo“ procedūros. Įprasta procedūra pagrinde vykdoma dėl autorių teisių pažeidimų interneto svetainėse, kuriose neteisėtai naudojami Italijos autorių teisių įstatyme nurodyti kūriniai t.y. dainos, audiovizualiniai darbai, nuotraukos, laikraščiai, knygos, vaizdo žaidimai ir programinė įranga.³⁸ „Greito susekimo“ procedūra vykdoma tada kai pažeidimai yra didelio masto ir/arba sukelia daug žalos teisių turėtojams (pvz. didelis skaičius kūrinių talpinami internetinėse svetainėse, kurios pelnosi iš piratavimo). Minėtos procedūros gali būti pradamos tik gavus teisių turėtojų skundą ir įsitikinus, kad dėl to jau nepraėdėta procedūra. Įprastos procedūros gali trukti iki 35 dienų, o „greito susekimo“ procedūros iki 12 dienos. Naujosios nuostatos įtvirtino ir specialią procedūrą, kuria teisių turėtojai gali pasinaudoti kai AGCOM jau buvo priėmusi sprendimą įprasta ar pagreitinta tvarka, tačiau tie patys pažeidimai vėl kartojasi. Tokiu atveju AGCOM, užfiksavusi pasikartojančius neteisėtus veiksmus, gali pradėti specialią procedūrą, kurios metu, jei serveriai veikia Italijoje, skirti atsakingiems asmenims nuo 10 iki 250 tūkstančių eurų baudą bei informuoti teismines institucijas papildyti blokuojamų svetainių sąrašą.

Lyginant Italijos ir Lietuvos pasirinktus modelius, galima rasti daug panašumų. Visų pirma, abejuose valstybėse pagrindinį vaidmenį autorių teisių apsaugoje internetinėje erdvėje atlieka viešojo administravimo subjektai, Italijoje – AGCOM, o Lietuvoje – Lietuvos ir radijo televizijos komisija. Abi institucijos turi įgaliojimus svarstyti teisių turėtojų skundus, įpareigoti interneto paslaugų teikėjus blokuoti prieigą prie interneto sve-

³⁸ Kluwer Copyright Blog. *Italian public enforcement of online copyright infringement: new powers and procedures for AGCOM*. Milan. 2018. Prieiga per internetą: <<http://copyrightblog.kluweriplaw.com/2018/12/14/italian-public-enforcement-of-online-copyright-infringement-new-powers-and-procedures-for-agcom/>>

tainių, kuriose talpinamas ar skleidžiamas turinys, pažeidžiantis autorių teises. Reikia pažymėti, kad Italijoje minėtas viešasis administravimo subjektas gali skirti didžiules baudas, o Lietuvoje LR TK tokių įgaliojimų neturi. Pastebėtina, kad Italijoje AGCOM sprendimams nėra reikalinga teismo sankcija, o Lietuvoje LR TK po sprendimo priėmimo kreipiasi į teismą sankcionuoti jų sprendimą. Tad, apibendrinant, galima teigti, kad Italijos pasirinktas autorių teisių gynimo internete mechanizmas yra panašus į Lietuvos taikomą modelį, tačiau Italijoje viešojo administravimo subjektas turi dar platesnius įgaliojimus.

2.2 Prancūzijos Respublikos „HADOPI“ reguliavimas

Tiek iš PINO sutarties, tiek iš Berno Konvencijos išplaukia valstybių narių teisė pasirinkti autorių teisių gynimo būdus. Todėl nenuostabu, kad valstybės narės, ratifikavusios 2001/29/EB Direktyvą, taiko skirtingus įpareigojimus tarpininkams, nes Direktyva tik nustato, kad tarpininkai turi būti įtraukti kaip autorių teisių pažeidimus kontroliuojantys subjektai, tačiau nenurodyti konkretūs įpareigojimai, draudimai. Nuo Direktyvos perkėlimo į Prancūzijos nacionalinę teisę įpareigojimai tarpininkams kito. Ilgą laiką galiojo OpenNet Initiative, kuri filtravo internetinius puslapius. Radus puslapiuose autorių teisių pažeidimus, tarpininkai buvo įpareigoti tokių puslapių blokuoti.³⁹ Toks reguliavimas Prancūzijoje galiojo iki 2009 metų. Nuo 2009 metų šis reguliavimas buvo pakeistas HADOPI law reguliavimu. Buvo numatyta, kad toks reguliavimas nustos veikti 2022 metais, tačiau dėl HADOPI law efektyvumo, atsisakyta nutraukti tokių autorių teisių pažeidimo teisinį reguliavimą.⁴⁰ Efektyvumas pasireiškia tuo, kad atsakomybė paslaugų gavėjui kyla ne iš karto, o trimis etapais. Pirmiausia, pasirašant sutartį dėl interneto tiekimo, paslaugų naudotojas turi pareigą užtikrinti, kad nenaudos interneto tiekiamos informacijos nelegaliam turiniui pasiekti.⁴¹ Tokiu būdu valstybė preliminariai užtikrina, kad nebus vykdomi pažeidimai ar bent jau sumažinamas jų dažnis. Pažeidus šią pareigą, pažeidėjas pagal IP adresą gauna laišką į elektroninę pašto dėžutę, bet nėra identifikuojamas.⁴² Laiško turinyje yra nurodoma pažeidimo vieta ir laikas, tačiau nenumatoma atsakomybė, tik tarpininkas siūlo pažeidėjui naudoti filtrą, kuris riboja informaciją tiekiamą internetu, t.y., netiekia informacijos, kurioje yra nelegalus turinys ar pažeidžiamos autorių teisės. Tai nėra privaloma, tačiau nenaudojant

³⁹ OpenNet Initiative. *Country profiles: France*. 2010. Prieiga per internetą: <<https://opennet.net/research/profiles/france>>

⁴⁰ PERRIN, Julie. *Towards the end of HADOPI law in France*. 2016. Prieiga per internetą: <<https://www.le-vpn.com/towards-the-end-of-hadopi-law-in-france/>>

⁴¹ QUINTAIS, João Pedro. *Global online piracy studies legal background report*. Amsterdam, 2018, p. 15. Prieiga per internetą: <<https://www.ivir.nl/publicaties/download/Global-Online-Piracy-Study-Legal-Background-Report.pdf>>

⁴² *Ibid.* p. 64

filtravimo ir per 6 mėnesius nuo pirmojo pažeidimo, pakartojant pažeidimą, gaunamas antras laiškas, kuris turi būti pasirašytas teisių pažeidėjo.⁴³ Pasirašant yra patvirtinama, kad buvo susipažinta su pateikta informacija, teisių pažeidėjas neginčija pažeidimo ir yra išpėjamas apie jam gresiančią atsakomybę pakartojus pažeidimą. Jeigu vis dėlto per metus laiko pažeidimas yra pakartojamas, tai pradedamas trečiasis etapas: kolektyvinio administravimo organizacija HADOPI įgija teisę kreiptis į teismą, prašant taikyti teisių pažeidėjui baudą.⁴⁴ Iki 2013 metų trečiajame etape buvo galima be baudos skirti kitą alternatyvų autorių teisių pažeidimo gynimo būdą: tarpininkas teismo buvo įpareigojamas nutraukti interneto tiekimą teisių pažeidėjui ir uždrausti visiems tarpininkas su teisių pažeidėju sudaryti interneto tiekimo sutartį iki vieno mėnesio.⁴⁵ Ši laipsniška reguliavimo sistema susideda iš administracinės (skiriant išpėjimus), civilinės (autorių prašymu ikiteisminiame tyrimo etape blokuojant banko sąskaitas ar kitą turtą; autoriams reikalaujant atlyginti patirtą žalą)⁴⁶ ir baudžiamosios teisės mišinio. Baudžiamosios teisės pasireiškimo aspektas nebuvo paminėtas, tačiau jis pasireiškia trečiajame HADOPI reguliavimo etape, kai teismas atsižvelgdamas į pažeidimo mastą be baudos gali skirti laisvės atėmimo bausmę.⁴⁷ Taip pat svarbu paminėti, kad tarpininkai yra įpareigojami fiksuoti pažeidimus ir pranešti autoriams ar jų teisių turėtojams ir saugoti duomenis vienerius metus.⁴⁸ Prancūzija pasinaudojo savo jurisdikcija pasirinkti teisi- nes priemones įgyvendinant Direktyvą, sukurdamą HADOPI law sistemą ir pasirinko aktyvų tarpininkų įtaką pažeistoms autorių teisėms ginti.

Lietuvoje interneto svetainių blokavimas kaip autorių teisių gynimas yra taikomas nuo 2006 metų iki pat dabar. Prancūzų nacionalinėje teisėje atsisakyta interneto svetainių blokavimo nuo 2009 metų. Taip pat Lietuvoje nuo 2019 metų viešasis administravimo subjektas Lietuvos Radijo ir Televizijos Komisija (toliau LRTK) esant autorių teisių pažeidimui veikia kaip pirmoji instancija ir gali įpareigoti tarpininkus blokuoti internetines svetaines. Tuo tarpu, Prancūzijoje viešasis administravimo subjektas HADOPI gali įsikišti tik esant trečiajam HADOPI law etapui ir viskas vyksta su teismo priežiūra ir kontrole. Vadinas, Prancūzijoje tarpininkų vaidmuo yra aktyvesnis, nes būtent jie praneša viešojo administravimo subjektams apie autorių pažeistas teises. Iš to seka kitas svarbus skirtumas: Lietuvoje didesnę įtaką turi viešojo administravimo subjektas, nes būtent jis įpareigoja tarpininką imtis veiksmų prieš autorių teises

⁴³ *Ibid.* p. 71

⁴⁴ *Ibid.* p. 79

⁴⁵ PERRIN, Julie. *Towards the end of HADOPI law in France*. 2016. Prieiga per internetą: <<https://www.le-vpn.com/towards-the-end-of-hadopi-law-in-france/>>

⁴⁶ QUINTAIS, João Pedro. *Global online piracy studies legal background report*. Amsterdam, 2018, p. 60. Prieiga per internetą: <<https://www.ivir.nl/publicaties/download/Global-Online-Piracy-Study-Legal-Background-Report.pdf>>

⁴⁷ *Ibid.* p. 77

⁴⁸ *Ibid.* p. 79

pažeidėjus. Todėl LRTK yra lengviau įpareigoti tarpininką užblokuoti visą internetinę svetainę nei įpareigoti tarpininką teikti informaciją apie kiekvieną tos internetinės svetainės vartotoją, pažeidžiantį autorių teises. Prancūzijoje yra atvirkščiai – stengiamasi sukontroliuoti kiekvieną pažeidėją, atsakomybė gali kilti kiekvienam asmeniškai. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje yra pabrėžta, kad atsakomybė gali kilti ir netiesiogiai prisidėjusiems asmenims, t.y., padarius netiesioginį pažeidimą.⁴⁹ Pavyzdžiui, parsisiuntus nelegalią filmo kopiją iš filmai.in. Tačiau, tai yra teismo kompetencija patraukti ar nepatraukti netiesioginį pažeidėją, o Prancūzijoje privalu patraukti kiekvieną pažeidėją. Nors buvo įgyvendinama ta pati Direktyva 2001/29/EB, tačiau žvelgiant į šių Europos Sąjungos valstybių narių pasirinktus reguliavimo mechanizmus ir priemones yra įžvelgiami aiškūs skirtumai tarpusavyje.

3. Probleminiai klausimai

3.1. Ar interneto svetainių blokavimas kaip autorių teisių gynimo būdas yra efektyvus?

Šio straipsnio 1.1. skyriuje buvo minėta, kad valstybės tapdamos TRIPS sutarties šalimis, įsipareigoja sukurti veiksmingą autorių teisių gynimo mechanizmą. Ar toks ir yra ATGTĮ 78 straipsnyje pateiktas reguliavimo mechanizmas, bus analizuojama toliau. Lietuva pasirinko blokuoti DNS, paliekant interneto svetainės turinį nepakeistą. Tokį reguliavimo mechanizmą teismai laiko veiksmingu, nes svarbu ap sunkinti galimybę juos daryti ir atgrasyti nuo tolimesnių pažeidimų darymo, o galimybė apeiti tokį ribojimą, nesudaro pagrindo pripažinti interneto svetainės blokavimą neveiksmingu.⁵⁰ LATGA išleistame straipsnyje „Legalaus turinio platformos – vaistai nuo piratavimo“ yra teigiama, kad piratavimo lygis Lietuvoje taip pat mažėja.⁵¹ Tačiau kyla natūralus klausimas kokia metodika remiantis buvo atlikti šie tyrimai. Straipsnyje yra nurodomi du metodai: a) kiek kartų buvo prisijungta prie piratinių svetainių; b) žmonių apklausa. Abiem atvejais negalima teigti, kad gauti tikslūs duomenys. Pirmuoju atveju, vartotojas, naudojantis VPN, nebus identifi kuotas kaip jungėsis prie intelektualinės nuosavybės teises pažeidžiančių svetainių Lietuvos valstybėje, todėl bus neįskaičiuojamas į tyrimo rezultatus. Antruoju atveju, vykdant žmonių apklausas, kaip teigia pats AGATA Muzikos

⁴⁹ LAT Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija. 2006 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje *advokatų kontora Prancėvičius ir partneriai v. „Verslo ir kompiuterių mokymo centras“*, Nr. 3K-3-270/2006.

⁵⁰ LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019 m. liepos 4 d. Nutartis civilinėje byloje *Bitė Lietuva, „Splus“, „Lietuvos radijo ir televizijos centras“, „Baltikum TV“, „Init“, Penkių kontinentų komunikacijos centras, Cgates, AB Telia Lietuva v. Asociacija LATGA*, Nr. E3K-3-236-969/2019.

⁵¹ Asociacija LATGA. „Legalaus turinio platformos – vaistai nuo piratavimo“. 2020 m. Prieiga per internetą: <<https://www.latga.lt/news/357/64/Legalaus-turinio-platformos-vaistai-nuo-piratavimo.html>>

licencijų skyriaus vyresnysis specialistas Linas Ežerinis pirataujančių skaičius yra dar didesnis nei nurodyta tyrimų rezultatuose, nes dalis žmonių nenori prisipažinti.⁵² Vadinas, buvo nustatytas tik žmonių noras prisipažinti pirataujant ir neparodo ar ištikrujų Lietuvos pasirinktas autorių teisių gynimo būdas yra efektyvus.

Kaip jau žinoma, toks ribojimas yra lengvai apeinamas ir šia galimybe naudojasi nemažai internetinių svetainių administratorių. Pavyzdžiui, filmix.co buvo keistas į filmix.org.ua, o po to dar kartą į filmix.guru⁵³, pdfknygos.net į knygos.in⁵⁴ ir tai tik keli pavyzdžiai. Stebint LRTK sprendimus, galima pastebėti, kad internetinių svetainių administratoriai, kurių DNS jau kartą buvo užblokuotas, progresyviai naudojami galimybe apeiti šį ribojimą. Teismo sprendime buvo pasisakyta, kad įpareigojimas tarpininkams įgyvendinti interneto svetainės blokavimą savo lėšomis neprieštarauja teisei, jei nėra įrodyta, kad priemonės įgyvendinimo išlaidos nėra perteklinės ir neproporcingos.⁵⁵ Vadinas, operatoriai interneto svetainės blokavimą įgyvendina savo kaštais. Sutiktina, kad užsiimant verslu ir teikiant paslaugas turi būti prisiimama ir rizika. Tačiau ar tikrai įgyvendinimo išlaidos nėra perteklinės ir nepoporcingos? Blokuojant DNS, turinys yra nepanaikinas, vadinas, filmix.co atveju operatoriai turėjo tris kartus blokuoti tą patį turinį ir tai įgyvendinti savo lėšomis. Daugėjant ribojimo apėjimams yra akivaizdu, kad tai taip pat neatgraso nuo tolimesnių pažeidimų padarymo ir galbūt pasirinktas autorių teisių gynimas yra neefektyvus ir reikėtų keisti reguliavimo mechanizmą iš esmės? Galbūt reikėtų pasiremti Prancūzijos pasirinktu autorių teisių gynimo būdu, kuris yra nukreiptas į patį vartotoją? Arba įtraukti notice and takedown procedūrą į interneto svetainių blokavimą, kad būtų galima pašalinti ir patį turinį, o ne tik blokuoti DNS?

Reikėtų pažvelgti į dar vieną problemą, kuri riboja ne tik reguliavimo mechanizmą, bet ir iškreipia operatorių konkurenciją. Šis probleminis aspektas yra nagrinėjamas per institucijas, kurios skiria interneto svetainės blokavimą. Kai sprendimą skiria LRTK jis galioja visiems operatoriams, kurie teikia interneto prieigos paslaugas Lietuvos Respublikoje. Problema kyla, kai sprendimą blokuoti DNS priima teismas. Tokiu atveju įpareigojami tik tie tarpininkai, kurie buvo patraukti atsakovais nagrinėjamoje byloje, kurioje priimtas sprendimas. Vadinas, operatoriai, kurie nebuvo atsakovais, įpareigojimas blokuoti DNS jiems netaikomas, ir interneto prieigos naudotojai, kurie linę piratauti, gali nutraukti sutartis su vienu paslaugos teikėju, kuriam taikytas draudimas,

⁵² *Ibid.*

⁵³ Lietuvos radijo ir televizijos komisijos sprendimas dėl privalomų nurodymų interneto prieigos paslaugų teikėjams davimo. 2019 m. gruodžio 4d., Nr. KS-79. Prieiga per internetą: <https://www.rtk.lt/uploads/solutions/docs/1575_KS_79_2019.pdf>

⁵⁴ Lietuvos radijo ir televizijos komisijos sprendimas dėl privalomų nurodymų interneto prieigos paslaugų teikėjams davimo. 2019 m. gruodžio 17 d., Nr. KS-82. Prieiga per internetą: <https://www.rtk.lt/uploads/solutions/docs/1577_KS_82_2019.pdf>

⁵⁵ LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019 m. liepos 4 d. Nutartis civilinėje byloje *Bitė Lietuva, „Splus“, „Lietuvos radijo ir televizijos centras“, „Baltikum TV“, „Init“, Penkių kontinentų komunikacijos centras, Cgates, AB Telia Lietuva v. Asociacija LATGA*, Nr. E3K-3-236-969/2019.

ir sudaryti sutartį su kitu tarpininku, kuriam nebuvo toks draudimas taikytas. Arba, jeigu nebus nutraukiama sutartis, tai jai pasibaigus, gali pasirinkti kitą tarpininką, kaip paslaugos teikėją. Todėl tuo pačiu yra pažeidžiamas ir vienas iš proporcingumo principo elementų: teismui įpareigojant tik byloje dalyvavusius atsakovus yra neproporcingai apribojama interneto paslaugų teikėjų teisė užsiimti verslu. Be viso to, yra iškrepiama ne tik konkurencija ir proporcingumas, bet ir efektyvumas, nes neatitinka paties teismo nustatytų veiksmingumo taisyklių: nei apsunkinama galimybė apeiti ribojama (operatorių galima keisti laisvai pasibaigus sutarčiai), nei atgrasoma nuo tolimesnio pažeidimo. Tai sukuria teisinį nestabilumą: vieniems interneto prieigos naudotojams leidžiama toliau daryti pažeidimus išvengiant atsakomybės, o kitiems – yra draudžiama. Taip pat lyginant pirmąjį ir antrąjį subjektą svarbu būtų paminėti, kad LRTK sprendimų priėmimo procedūra yra greitesnė, sprendimai turi būti priimti per 14 kalendorinių dienų nuo visų dokumentų gavimo dienos, o tuo tarpu teismo sprendimo priėmimas gali užtrukti iki kelerių metų. Kreipiantis į LRTK yra greičiau apginamos pažeistos intelektinės nuosavybės teisės. Nors abi institucijos turi savo trūkumų, tačiau dėl šioje pastraipoje išdėstytų minčių LRTK įgyvendinimo procedūra yra efektyvesnė nei teismo.

3.2. Ar LRTK įpareigojant tarpininkus, o teismui tik sankcionuojant LRTK sprendimą, nėra pažeidžiamas teisingumo principas?

Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnio 1 dalį: „teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai.“. Jokia kita valstybės institucija ar pareigūnas negali vykdyti šios funkcijos.⁵⁶ Teisingumo principas reiškia teismo teisingą sprendimo priėmimą, išanalizavus pačiam visus įrodymus, esančius byloje, todėl vien formaliai teismo vykdomas teisingumas nėra laikomas teisingumu ir neginamas Konstitucijos.⁵⁷ Iš tiesų, Vilniaus apygardos administraciniam teismui sankcionuojant LRTK priimtą sprendimą, atrodo, kad teisingumas vykdomas tik formaliai. Pagal ATGTĮ 78 straipsnio 8 dalį LRTK prašymas turi būti pagrįstas objektyviais duomenimis (faktais), juos pagrindžiančiais dokumentais ir teisės aktų normomis, taip pat turi būti nurodomas DNS ir numatomi atlikti veiksmai (privalomi nurodymai).⁵⁸ Vilniaus apygardos administracinis teismas sankcionuodamas prašymą, remiasi tik juo ir iš esmės vienos šalies pateiktais įrodymais. Teismas nesprendžia ar interneto svetainėje pateiktas turinys yra teisėtas ar neteisėtas, o tik įvertina ar LRTK atliko visus žingsnius, nurodytus ATGTĮ 78 straipsnio 8 dalyje. Vis dėlto, teismo kontrolė išlieka ir yra neleidžiama piknaudžiauti LRTK

⁵⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 2017 m. gruodžio 1 d. *nutarimas dėl Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 86 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai*, Nr. KT17-N8/2017.

⁵⁷ *Ibid.*

⁵⁸ ATGTĮ su pakeitimais ir papildymais. *Valstybės žinios*, 1999-06-09, nr. 50-1598, suvestinė redakcija nuo 2019-07-01, str. 78.

suteiktomis teisėmis. Tai įrodo Vilniaus apygardos administracinio teismo atsisakymas sankcionuoti LRTK 2020 m. vasario 5 dienos sprendimą dėl privalomų nurodymų prieigos paslaugų teikėjams davimo, motyvuodamas tuo, kad LRTK prašymas nebuvo pagrįstas objektyviais duomenimis, nebuvo nurodyta, kiek audovizualinių kūrinių buvo rodoma interneto svetainėje, nors vėliau ši nutartis ir buvo panaikinta Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo.⁵⁹ Siekiant nepaneigti konstitucinio teisingumo principo, kad teisingumą vykdo tik teismai, analizuojant LRTK vykdomą reguliavimo mechanizmo procedūrą, įtvirtintą ATGTĮ 78 straipsnyje, būtų galima žvelgti ir per kitą prizmę. Kad teismui LRTK teikia išvadą kaip specialistas ir teismas, atsižvelgdamas į specialisto išvadą priima sprendimą. Tačiau to daryti, deja, negalima, nes įstatyme to nėra pasakyta. Tai suponuoja, kad teismo sankcionavimas yra LRTK administracinės procedūros dalis, dėl kurios priimama motyvuota nutartis, o ne atvirksčiai, kad LRTK priimtas sprendimas yra pagrindas teismo sprendimui priimti.

3.3. Prieigos prie interneto svetainių blokavimo problematika žmogaus teisių kontekste.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 42 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta nuostata, sauganti ir ginanti autoriaus dvasinius ir materialinius interesus, susijusius su mokslo, technikos, kultūros ir meno kūryba.⁶⁰ Taigi, šiame moksliniame darbe plačiai analizuotas prieigos prie interneto svetainių blokavimas iš esmės yra vienas iš instrumentų, kuris užtikrina autorių teisių apsaugą internetinėje erdvėje. Lingvistiškai analizuojant pačią instrumento savoką, galima išvelgti jog žodis blokavimas yra imperatyvaus pobūdžio veiksmas, kuris nagrinėjamos temos kontekste apriboja kitų subjektų turimas teises idant būtų apsaugotos autorių teisės. Štai, Konstitucijos 46 straipsnyje įtvirtinta asmens ūkinės veiklos laisvė, bei sąžiningos konkurencijos laisvė yra ne ką mažiau svarbios nuostatos, kurios gina jau minėtų interneto paslaugų teikėjų, kaip verslo subjektų, teises. Interneto svetainių lankytojai taip pat yra subjektai, kurių, kaip vartotojų, interesus gina minėto Konstitucijos 46 straipsnio 5 dalis. Taigi, visų subjektų, tarpusavyje susijusių su minėtu interneto svetainių blokavimu, teisės ir laisvės eksplicitiškai įtvirtintos Konstitucijoje. Darytina išvada, kad taikant prieigos prie interneto svetainių blokavimą kai kurių subjektų minėtos konstitucinės teisės yra ribojamos. Kyla pagrįstas klausimas, ar autorių teisės gali būti ginamos ir užtikrinamos kitų subjektų teisių sąskaita? Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 1997 m. gegužės 6 d. nutarime yra konstatavęs, kad „žmogaus teisių ir laisvių apribojimai yra galimi, t.y. laikomi pagrįstais, jeigu atitinka

⁵⁹ Lietuvos radijo ir televizijos komisija „Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas LRTK sprendimą sankcionavo“. 2020 m. Prieiga per internetą: <<https://www.rtk.lt/lt/naujienos/lietuvos-vyriausiasis-administracinis-teismas-lrtk-sprendima-sankcionavo>>

⁶⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*, 1992, Nr. 33-1014.

dvi sąlygas: 1) yra teisėti ir 2) būtinai reikalingi demokratinėje visuomenėje.⁶¹ Tačiau, tam tikri ribojimai ir interneto svetainių blokavimo kontekste taip pat galimi. Dar daugiau, teismas tame pačiame nutarime pažymėjo, kad „ieškant atsakymo į klausimą „ar konkretus ribojimas yra būtinai reikalingas demokratinėje visuomenėje, pirmiausia reikia išsiaiškinti ribojimo tikslus bei paskirtį, o antra, nustatyti, ar ribojimo priemonės proporcingos siekiamam teisėtam tikslui“.

Prieigos prie interneto svetainių blokavimo tikslas bei paskirtis šiame darbe jau nagrinėti ir atskleisti. Svarbesnis probleminis klausimas yra būtent minėtos ribojimo priemonės proporcingumas siekiamam teisėtam tikslui. Kad šis probleminis klausimas yra aktualus įrodo ir Lietuvos Aukščiausiajame Teisme nagrinėta linkomanija.net byla, kurioje buvo nagrinėjami minėtų subjektų teisių ribojimo proporcingumo klausimai.⁶² Interneto paslaugų teikėjai kėlė klausimus ne tik dėl minėtos priemonės veiksmingumo, tačiau ir dėl tam tikrų jų, kaip verslo subjektų, teisių suvaržymų ir pažeidimų. Natūralu, kad interneto paslaugų teikėjams privalomas nurodymas blokuoti prieigą prie interneto svetainės, kaip verslo subjektams, ne tik, kad neneša jokios materialinės naudos ir satisfakcijos, bet varžo jų laisvę užsiimti verslu. Tokio privalomo nurodymo vykdymas verčia interneto paslaugų teikėjus skirti žmogiškųjų ir materialių išteklių, kad prieiga prie interneto svetainės būtų užblokuota. Šio argumento nepaneigė ir LAT, tačiau konstatavo, kad draudimo taikymas atsakovėms, kai joms suteikta galimybė pasirinkti technines priemones, nepaneigia jų laisvės užsiimti verslu.⁶³ Atkreiptinas dėmesys, kad galimybė pasirinkti technines priemones nepaneigia fakto, jog bet kokios tarpininko pasirinktos techninės priemonės įgyvendinimas neišvengiamai sudarys tam tikrų papildomų materialinių išlaidų kaip pvz. darbuotojų sugaištas laikas blokuojant prieigą vietoje to, kad jie atliktų jiems įprastas funkcijas, kurios neša interneto paslaugų teikėjams pelną. Ne be pagrindo interneto paslaugų teikėjai kėlė klausimą: kieno lėšomis turėtų būti įgyvendintas blokavimas. Teismas konstatavo, kad tarpinių paslaugų teikėjai turi pareigą bendradarbiauti siekiant išvengti teisių pažeidimų arba užkirsti jiems kelią. Be kita ko, nei Direktyvos 2001/29/EB, nei iš ATGTĮ 78 straipsnio nuostatos nenurodo kieno lėšomis turi būti taikomas interneto svetainių blokavimas. Teismas argumentavo, kad atsakovų t.y. tarpininkų pareiga bendradarbiauti kovojant su autorių teisių pažeidimais ir prisidėti prie aukšto šių teisių apsaugos lygio užtikrinimo apima jų pareigą savo lėšomis įgyvendinti prieigos prie interneto svetainės linkomanija.net draudimą. Pažymėtina, kad įstatymų leidėjas šį probleminį klausimą galėjo išspręsti priimdamas

⁶¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valdininkų įstatymo 16 straipsnio pirmosios dalies 2 punkto atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 1997, Nr. 13/96.

⁶² LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019 m. liepos 4 d. Nutartis civilinėje byloje *Bitė Lietuva, „Splus“, „Lietuvos radijo ir televizijos centras“, „Baltikum TV“, „Init“, Penkių kontinentų komunikacijos centras, Cgates, AB Telia Lietuva v. Asociacija LATGA*, Nr. E3K-3-236-969/2019.

⁶³ *Ibid.*

nuostatą, kuri nurodo kieno lėšomis vykdomas interneto svetainių blokavimas. Šiuo atveju teismas ėmėsi spręsti, kam tenka ši finansinė našta iš esmės neturėdamas rimto normatyvinio pagrindimo savo sprendimui, kuris gana jautrus tarpininkų laisvės užsimti verslu kontekste.

Minėtoje byloje buvo paliestas ir interneto svetainės naudotojų teisių ribojimo klausimas. Interneto svetainės blokavimas tiesiogiai paliečia naudotojus, kurie netenka galimybės naudotis interneto svetaine. Pažymėtina, kad šis klausimas klausimas vertintinas kaip mažiau problematiškas, nes Lietuvoje dominuoja tokios interneto svetainės, kuriose visas esantis turinys yra talpinamas ir juo naudojamosi neteisėtai, pažeidžiant autorių intelektualinės nuosavybės teises. Todėl žvelgiant į situaciją logiškai, naudotojai lankydamiesi svetainėje aptinka vien nelegalaus pobūdžio turinį, kuriuo tiek jiems, kaip vartotojams, yra draudžiama naudotis, tiek svetainės valdytojams draudžiama juo disponuoti. Čia tinkamas principas, jog iš ne teisės teisė neatsiranda. Minėtos bylos kontekste, teismas pažymėjo, kad būtinumas nurodyti daugiau nei 90 procentų turinio, kuris pažeidžia autorių teises, kad būtų galima svetainės blokavimą laikyti tinkama priemone, nėra absoliutaus pobūdžio. Reikia atsižvelgti į ne mažiau svarbų veiksnį – svetainės valdytojo požiūrį. Teismas pažymėjo, kad valdytojas ne tik, kad neužtikrina nelegalaus turinio panaikinimą, bet ir skatina juo naudotis. Apibendrinant, naudotojų teisės gauti informaciją apribojimas yra proporcingas siekiamam tikslui – apsaugoti autorių teises.

3.4. Reguliavimo mechanizmo, kurį įgyvendina viešojo administravimo subjektas, persikėlimas į kitas teises sritis.

Tai pažanga ar nuosmukis?

2019 metais nuo balandžio mėnesio įsigaliojęs ATGTĮ 78 straipsnyje nustatytas reguliavimas, kad viešasis administravimo subjektas tampa kompetentingas su Vilniaus apygardos administracinio teismo sankcija priimti sprendimus dėl svetainių priegos blokavimo, Lietuvos teisės sistemai nebuvo naujiena. Azartinių lošimų įstatyme jau nuo 2016 metų redakcijos 20⁷ straipsnyje⁶⁴, numatyta, kad priežiūros tarnyba – viešasis administravimo subjektas, pateikia prašymą Vilniaus apygardos administraciniam teismui išduoti leidimą, kuriuo tinklo paslaugos teikėjas yra įpareigojamas panaikinti galimybę pasiekti informaciją nelegalios lošimų veiklos vykdytojui, organizuojančiam nuotolinius lošimus. Alkoholio kontrolės įstatyme analogiška reguliavimo mechanizmo procedūra buvo įtvirtinta 2018 metais, tačiau įpareigojimai yra taikomi kitai tarpininkų rūšiai – informacijos prieglobos paslaugų teikėjui. Pagal Alkoholio kontrolės

⁶⁴ Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001-05-23, Nr. 43-1495, suvestinė redakcija nuo 2016-01-01, str. 20⁷.

įstatymo 29 straipsnį alkoholio reklama yra draudžiama.⁶⁵ Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas, norėdamas įpareigoti informacijos prieglobos paslaugų teikėją pašalinti informaciją, kuria elektroniniais ryšiais yra skleidžiama alkoholio reklama, turi gauti leidimą iš Vilniaus apygardos administracinio teismo. Įstatymų leidėjas pasirinko jau galiojančią ir pasiteisinusią reguliavimo mechanizmą koncepcija ir analogišką reguliavimą perkėlė į ATGTĮ, kuri nepasiteisino. Tačiau įpareigojimai tarpininkams ir toliau yra perkeliama į kitas teisinės sritis.

Pavyzdžiui, aiškinamajame rašte dėl Produktų saugos įstatymo rengėjai pabrėžė, kad įmonės, gavusios įstatymo nustatyto dydžio baudą, dažnai padaro pakartotinį pažeidimą, todėl darytina išvada, kad baudos neveiksmingos ir neatlieka prevencinės funkcijos.⁶⁶ Dėl šios priežasties jau kitoje Produktų saugos įstatymo redakcijoje⁶⁷ buvo numatyta teisė 13 straipsnio 1 dalies 11 ir 12 punktuose Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai – viešajam administravimo subjektui įspėti ir įpareigoti ekonominės veiklos vykdytoją pašalinti produktus iš apyvartos, neatitinkančius saugos reikalavimų, o neįvykdžius įpareigojimo – apriboti prieigą prie interneto svetainių, kuriuose parduodami nesaugūs produktai.

Tokia pati procedūra buvo įtvirtinta vėliau Vartotojų teisių apsaugos įstatyme⁶⁸. Šio įstatymo 12 straipsnio 2 dalies 6 punkte įtvirtinta analogiška teisė kaip ir Produktų saugos įstatyme, o procedūra 49¹ straipsnyje. Pagal šį straipsnį Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, gavusi leidimą iš Vilniaus apygardos administracinio teismo, gali įpareigoti interneto prieigos paslaugų teikėjus, panaikinti galimybę pasiekti informaciją, blokuojant interneto domeno vardą, identifikuojantį interneto svetainę, tol, kol nepašalinami pažeidimai.⁶⁹ Vadinas, vartotojams tampa nepasiekiamą informacija, jie negali įsigyti ne tik nesaugios prekės, bet ir visų įmonės parduodamų prekių, kas įmonei tampa paskata greičiau įvykdyti įpareigojimą, siekiant nepatirti didelės žalos. Įmonei, kuri yra tokios interneto svetainės valdytoja, prieiga nėra užblokuojama, nes ji turi pašalinti nurodytą produktą iš apyvartos, kad puslapis vėl galėtų būti pasiekiamas vartotojams.

Taigi, ATGTĮ 78 straipsnio prasme, siekiant apginti pažeistas autorių teises LRTK gali taikyti įpareigojimus tik interneto prieigos paslaugų teikėjams, o kitose teisinėse

⁶⁵ Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymas. *Valstybės žinios*, 1995-05-26, Nr. 44-1073, suvestinė redakcija nuo 2020-01-01, str. 29.

⁶⁶ Lietuvos Respublikos produktų saugos įstatymo Nr. VIII-1206 pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas. Nr. XIII P-2292. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/5260026067b711e8b7d2b2d2ca774092?jfwid=-4syu6hu37>>

⁶⁷ Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*, 1994-12-07, Nr. 94-1833, suvestinė redakcija nuo 2019-09-01, str. 13.

⁶⁸ Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*, 1994-12-07, Nr. 94-1833, suvestinė redakcija nuo 2020-01-17, str. 13.

⁶⁹ *Ibid.*

srityse, viešojo administravimo subjektas įpareigojimus gali taikyti ir kitoms tarpininkų rūšims. Tokio reguliavimo mechanizmo persikėlimas į kitas sritis pasitvirtina dėl to, kad yra maži pažeidimų mastai. Pavyzdžiui, Alkoholio kontrolės įstatyme dažniausiai pažeidėjai yra juridiniai asmenys arba fiziniai asmenys, dirbantys su licencija, todėl išplatinus reklamą yra lengvą identifikuoti pažeidėją, nes pačios reklamos tikslas – įtikinti vartotoją pirkti reklamuojamą produktą, o to padaryti nepavyks, jei nebus nurodomas pardavėjas. Panaši situacija yra ir Produktų saugos įstatyme, nes blokuojama įmonės interneto svetainės prieiga iš vartotojų perspektyvos, todėl žinomas pažeidėjas, nes įmonės svetainės puslapyje buvo patalpintas nesaugus produktas. Abiem šiais atvejais yra identifikuojamas pažeidėjas ir maža tikimybė, kad bus kartojamas pažeidimas. Tačiau tokio reguliavimo mechanizmo perkėlimas į ATGTĮ kaip autorių teisių gynimo būdas nėra pažanga. Piratavimo mastas yra didelis, blokuojant DNS, dažniausiai nėra nustatomi autorių teisės pažeidėjai ir praktika rodo, kad pažeidėjų neidentifikavus yra pasinaudojama galimybė apeiti ribojimą ir tokių būdų turinys, pažeidžiantis autorių teises išlieka.

Tarpininkai yra verslo subjektai ir buvo įtraukti į reguliavimo mechanizmą 2001/29/EB ir 2004/48/EB direktyvų pagrindų kaip priemonė atkurti pažeistas teises. Lietuvos nacionalinėje teisėje jiems ne tik yra plečiamas subjektų ratas, galintis taikyti įpareigojimus, bet ir didinama atsakomybė. Ryšių reguliavimo tarnyba (toliau RRT) pagal Švietimo įstatymo 23² straipsnio 3 dalį pagal savo kompetenciją įvertina pranešime pateiktą informaciją ir nustčius pažeidimą įpareigoti tarpininkus pašalinti informaciją pagal notice and takedown procedūrą arba panaikinti galimybę pasiekti tokią informaciją.⁷⁰ RRT įpareigojant tarpininkus nereikalingas teismo sankcionavimas. Vis dėlto, ar RRT yra kompetetinga vertinti pažeidimo turinį? Elektroninių ryšių įstatyme 8 straipsnyje yra nurodytas RRT tikslas – užtikrinti veiksmingą konkurenciją elektroninių ryšių srityje, efektyvų elektroninių išteklių naudojimą bei užtikrinti elektroninių ryšių paslaugų vartotojų teisių apsaugą.⁷¹ Artimiausias iš tikslų, kuris leistų vertinti kibernetinėje erdvėje padarytų pažeidimų turinį yra elektroninių ryšių paslaugų vartotojų apsauga. Tačiau kaip pati RRT apibrėžia, vartotojų teisių apsauga jos srityje apima vartotojų ginimą, kai yra teikiama prasta paslaugų kokybė ar nevykdomos sutarties sąlygos iš tarpininkų pusės.⁷² Tai rodo, kad RRT neturi tam kompetencijos. Negana to, RRT praplėtė ir tarpininkų atsakomybę. RRT kviečia prisi-

⁷⁰ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. *Lietuvos aidas*, 1991-08-06, Nr. 153-0, suvestinė redakcija nuo 2020-01-01, str. 23².

⁷¹ Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2004-04-30, Nr. 69-2382, suvestinė redakcija nuo 2020-01-17, str. 8.

⁷² Išvada padaryta iš Ryšių reguliavimo tarnybos informacijos kaip pateikti skundą. Prieiga per internetą: <<https://www.rrt.lt/telefono-rysys-internetas-tv/vartotoju-teisiu-apsauga/kaip-pateikti-skunda/>>

jungti tarpininkus prie jos sukurto memorandumo projekto⁷³ Tai nėra įpareigojimas tarpininkams prisijungti prie memorandumo, tą jie gali padaryti savanoriškai. Tačiau prisijungus, jie yra įpareigojami stebėti ir nagrinėti draudžiamą informaciją. Draudžiamą informaciją pagal projektą yra apibūdinama taip: a) viešos patyčios kibernetinėje erdvėje panaudojus vaizdinę informaciją; b) viešoji informacija, tai yra kuria iš vaikų ar kitų asmenų tyčiojamosi arba niekinami dėl tautybės, rasės, lyties, kilmės ir etc.⁷⁴ Vadinasi, tarpininkai įsipareigoja stebėti turinį ir spręsti ar kiekvienu konkrečiu atveju turinys sudaro draudžiamą informaciją. Visa tai neturėtų būti priskiriama jų kompetencijai, nes jie yra verslo subjektai, teikiantys paslaugas.

Apibendrinant galima teigti, kad reguliavimo mechanizmo perkėlimas į kitas sritis yra pažanga, kai yra žinomi teisės pažeidėjai, todėl toks pažeistų teisių gynimas yra veiksmingas ir atlieka preventcinę funkciją. Tačiau autorių teisių srityje interneto svetainių prieigų blokavimas, nepanaikinant turinio - nėra pažanga, nes daugeliu atveju autorių teisių pažeidėjai nėra identifikuojami, o užblokavus DNS, toks ribojimas tiesiog apeinamas ir neapginamos autoriaus teisės ir be kita ko, tarpininkai patiria didelių išlaidų, turėdami kartoti procedūrą ne vieną kartą. Svarbu paminėti, kad tarpininkai tampa ne kaip papildoma priemonė atkuriant pažeistas teises, o kaip pagrindinis įrankis tikslui pasiekti. Vis plečiamas subjektų ratas, galintis taikyti atsakomybę. Taip pat, nors ir savanoriškai, praplečiama interneto prieigos paslaugų teikėjų atsakomybė vertinti tai, kas nėra priskiriama jų kompetencijai. Tarpininkai yra verslo subjektai, teikiantys paslaugas, o iš vis daugiau pusių atkeliaujantys įpareigojimai, varžo jų, kaip verslo subjektų, teises užsiimti verslu.

Išvados

1. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 78 straipsnyje reglamentuojamas reguliavimas nėra pakankamai veiksmingas, nes atsakomybė tenka internetinės prieigos paslaugų teikėjams, o ne interneto svetainės valdytojams.
2. Tarpininkai, tai yra, internetinės prieigos paslaugų teikėjai patiria finansinių nuostolių, vykdydami viešojo administravimo subjekto ir teismo privalomus nurodymus. Minėti nuostoliai atsiranda, nes prieigos prie interneto svetainės blokavimas yra vykdomas naudojant tarpininkų materialiuosius ir žmogiškuosius išteklius.
3. Reglamentavimo persikėlimas į kitas teisinės sritis vertintinas kaip veiksmingesnė priemonė, nes yra žinomas teisių pažeidėjas, priešingai negu autorių teisių srityje, todėl nėra naudojama lengvu ribojimo apėjimu.

⁷³ Ryšių reguliavimo tarnybos projektas dėl elektroninės informacijos prieglobos paslaugų teikėjų, vykdančių veiklą Lietuvoje, memorandumas dėl švarios interneto aplinkos. Prieiga per internetą: <<https://www.rtt.lt/wp-content/uploads/2020/01/Elektronin%C4%97s-informacijos-prieglobos-paslaug%C5%B3-teikej%C5%B3-MEMORANDUMO-PROJEKTAS.pdf>>

⁷⁴ *Ibid.*

4. Praplėtus Lietuvos radijo ir televizijos komisijos įgaliojimus, teismo vaidmuo autorių teisių gynimo internetinėje erdvėje tapo formalus. Sankcionuojant viešojo administravimo subjekto sprendimą, nėra nagrinėjamos faktinės aplinkybės ir atitiktis galiojančiai teisei, tai yra, teismo sankcionavimas tapo Lietuvos radijo ir televizijos komisijos administracinės procedūros dalis.
5. Prieigos prie internetinių svetainių blokavimas vertintinas kaip neefektyvi priemonė, kurią techniškai gali apeiti bet kuris minimalių informacinių technologinių žinių turintis interneto vartotojas. Dėl šios priežasties nėra iki galo įgyvendinamas tikslas apsaugoti autorių intelektualinę nuosavybę.
6. Lietuva galėtų pasekti Prancūzijos pavyzdžiu ir taikyti „HADOPI“ modelį, kuris yra nukreiptas į internetinės prieigos vartotoją, siekiant užbėgti autorių teisės pažeidimams už akių, taip atliekant gana veiksmingą prevenciją.

Naudotų šaltinių sąrašas

I. Teisės norminiai aktai

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*, 1992, Nr. 33-1014.
2. Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos. *Valstybės žinios*, 1995, Nr. 40-988.
3. Pasaulinės intelektualinės nuosavybės organizacijos Autorių teisių sutartis. *OL 2000 m. specialusis leidimas*, 11 skyrius, 33 tomas, p. 210-216.
4. 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos Direktyva). *OL 2000 m. specialusis leidimas*, 13 skyrius, 25 tomas, p. 399-414.
5. 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo. *OL 2001 m. specialusis leidimas*, 17 skyrius, 1 tomas, p. 230-239.
6. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektualinės nuosavybės teisių gynimo (tekstas svarbus EEE). *OL 2004 m. specialusis leidimas*, 17 skyrius, 2 tomas, p. 32-39.
7. Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymas. *Valstybės žinios*, 1995, Nr. 44-1073.
8. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 50-1598.
9. Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 43-1495.
10. Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 69-2382.
11. Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2006, Nr. 66-2380.
12. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. *Lietuvos aidas*, 1991, Nr. 153-0.
13. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 94-1833

14. Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 1-1418.
15. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „*Dėl prisijungimo prie 1886 metų Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos*“. *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 60-1198.
16. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „*Dėl galimybės pasiekti neteisėtu būdu įgytą, skurtą, pakeistą ar naudojamą informaciją panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo*“. *Valstybės žinios*, 2007, nr. 94-3784.

II. Teismų praktika

17. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 6 d. nutarimas „*Dėl Lietuvos Respublikos valdininkų įstatymo 16 straipsnio pirmosios dalies 2 punkto atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai*“. *Valstybės žinios*, 1997, Nr. 13/96.
18. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2017 m. gruodžio 1 d. nutarimas „*Dėl Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 86 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai*“. *Teisės aktų registras*, 2017, Nr. KT17-N8/2017.
19. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2014 m. kovo 27 d. sprendimas *Telekabel C-314/12*, EU:C:2014:192.
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija. 2006 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje *advokatų kontora Pranckevičius ir partneriai v. „Verslo ir kompiuterių mokymo centras“*. Nr. 3K-3-270/2006.
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje *EVP International v. Kino industrijos asociacija*. Nr. 3K-3-85-378/2016.
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje *Bitė Lietuva, „Splus“, „Lietuvos radijo ir televizijos centras“, „Baltikum TV“, „Init“, Penkių kontinentų komunikacijos centras, Cgates, AB Telia Lietuva v. Asociacija LATGA*. Nr. E3K-3-236-969/2019.
23. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019 m. sausio 15 d. nutartis civilinėje byloje *Bitė Lietuva, „Splus“, „Lietuvos radijo ir televizijos centras“, „Baltikum TV“, „Init“, Penkių kontinentų komunikacijos centras, Cgates, AB Telia Lietuva v. Asociacija LATGA*. Nr. E2A-26-823/2019.
24. Lietuvos radijo ir televizijos komisijos 2019 m. kovo 27 d. sprendimas „*Dėl teisių turėtojų prašymų taikyti taikyti privalomus nurodymus interneto prieigos paslaugų teikėjams nagrinėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo*“. Nr. KS-14
25. Lietuvos radijo ir televizijos komisijos 2019 m. gruodžio 5 d. sprendimas „*Dėl privalomų nurodymų interneto prieigos paslaugų teikėjams davimo*“. 2019, Nr. KS-79.
26. Lietuvos radijo ir televizijos komisijos 2019 m. gruodžio 18 d. sprendimas „*Dėl privalomų nurodymų interneto prieigos paslaugų teikėjams davimo*“. 2019, Nr. KS-82.

III. Specialioji literatūra

27. MIZARAS, Vytautas. Autoriaus teisių ir gretutinių teisių gynimo reglamentavimas tarptautinėse sutartyse ir Europos sąjungos teisės aktuose. *Teisė*, 2002, t. 44.
28. IVANAUSKIENĖ, Edita. *Autorių teisių ir gretutinių teisių gynimo priemonių taikymo tyrimo ataskaita*. Parengta Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos užsakymu. 2015 m.
29. OpenNet Initiative. *Country profiles: France*. 2010. Prieiga per internetą: <<https://opennet.net/research/profiles/france>>
30. PERRIN, Julie. *Towards the end of HADOPI law in France*. 2016. Prieiga per internetą: <<https://www.le-vpn.com/towards-the-end-of-hadopi-law-in-france/>>
31. QUINTAIS, João Pedro. *Global online piracy studies legal background report*. Amsterdam, 2018, p. 15. Prieiga per internetą: <<https://www.ivir.nl/publicaties/download/Global-Online-Piracy-Study-Legal-Background-Report.pdf>>

IV. Kita panaudota medžiaga

32. Lietuvos Respublikos produktų saugos įstatymo Nr. VIII-1206 pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas. Nr. XIII P-2292. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/5260026067b711e8b7d2b2d2ca774092?jfwid=-4syu6hu37>>
33. Išvada padaryta iš Rysių reguliavimo tarnybos informacijos kaip pateikti skundą. Prieiga per internetą: <<https://www.rtt.lt/telefono-rysys-internetas-tv/vartotoju-teisiu-apsauga/kaip-pateikti-skunda/>>
34. Rysių reguliavimo tarnybos projektas dėl elektroninės informacijos prieglobos paslaugų teikėjų, vykdančių veiklą Lietuvoje, memorandumas dėl švarios interneto aplinkos. Prieiga per internetą: <<https://www.rtt.lt/wp-content/uploads/2020/01/Elektronin%C4%97s-informacijos-prieglobos-paslaug%C5%B3-teikej%C5%B3-MEMORANDUMO-PROJEKTAS.pdf>>
35. Asociacija LATGA. „Legalus turinio platformos – vaistai nuo piratavimo“. 2020 m. Prieiga per internetą: <<https://www.latga.lt/news/357/64/Legalus-turinio-platformos-vaistai-nuo-pirataimo.html>>
36. Lietuvos radijo ir televizijos komisija „Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas LR TK sprendimą sankcionavo“. 2020 m. Prieiga per internetą: <<https://www.rtk.lt/lt/naujienos/lietuvos-vyriausiasis-administracinis-teismas-lrtk-sprendima-sankcionavo>>
37. PEKIC, Branislav. *Study: Italy sees drop in content piracy*. Rome. 2019. Prieiga per internetą: <<https://advanced-television.com/2019/07/15/study-italy-sees-drop-in-audiovisual-piracy/>>
38. Kluwer Copyright Blog. *Italian public enforcement of online copyright infringement: new powers and procedures for AGCOM*. Milan. 2018. Prieiga per internetą: <<http://copyrightblog.kluweriplaw.com/2018/12/14/italian-public-enforcement-of-online-copyright-infringement-new-powers-and-procedures-for-agcom/>>

PRIEIGŲ PRIE INTERNETO SVETAINIŲ BLOKAVIMAS KAIP AUTORIŲ TEISIŲ GYNYBOS BŪDAS

Santrauka

Moksliniame darbe didelis dėmesys skirtas prieigos prie interneto svetainių blokavimui, kaip vienam iš pagrindinių autorių teisių gynbos būdų internetinėje erdvėje. Atskleista šios autorių teisių gynimo priemonės samprata ir turinys. Išsamiai analizuotas interneto svetainių blokavimo efektyvumas ir veiksmingumas. Praktiniu aspektu atskleistas pats prieigos prie interneto svetainės blokavimo veikimo mechanizmas. Lyginti Italijos ir Prancūzijos pasirinkti autorių teisių gynimo internetinėje erdvėje būdai su Lietuvoje taikomu modeliu. Nagrinėtas teismo ir viešojo administravimo subjekto tarpusavio teisinis santykis ir pakitęs minėtų subjektų vaidmuo. Sistemiskai apžvelgtos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika. Analizuota tokios priemonės įgyvendinimo žmogaus teisių kontekste problematika. Aptartas tokio reguliavimo mechanizmo persikėlimas į kitas teises sferas ir jo įgyvendinimas jose.

BLOCKING ACCESS TO WEBSITES AS A MEASURE OF COPYRIGHT PROTECTION

Summary

The research is mainly focused on blocking access to websites as one of the main measures of copyright protection in the online space. The concept and content of this copyright measure have been disclosed. The effectiveness and efficiency of website blocking has been thoroughly analyzed. From the practical aspect, the mechanism of blocking access to a website has been disclosed. Italian and French ways of copyright protection on the internet were compared with the Lithuanian model. The legal relationship between the court and the public administration entity as the role of these entities were also examined. The rulings of the Lithuanian Supreme Court and the case law of the European Court Of Justice have been systematically reviewed. The problem of implementing such a measure in the context of human rights was analyzed. The transfer of such a regulatory mechanism to other legal spheres and its implementation therein was discussed.